

Stadsbyggnadsförvaltningen
Undersökning

Datum
2025-01-20

Diarienummer
PBN 2024-002888

Handläggare
Klara Wahlstedt

Undersökning om betydande miljöpåverkan för Detaljplan för del av Hamnplan

Bakgrund

När en ny detaljplan tas fram, eller en befintlig detaljplan ändras, ska kommunen ta ställning till om genomförandet av detaljplanen kan antas medföra betydande miljöpåverkan eller inte. För att ta reda på det, ska i princip alla¹ förslag till detaljplaner, eller ändringar i befintliga detaljplaner, genomgå en så kallad undersökning, enligt plan- och bygglagens 5 kapitel 11 a § och 6 kapitel 1 § miljöbalken.

I det fall detaljplanen bedöms medföra betydande miljöpåverkan ska en strategisk miljöbedömning genomföras och en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) upprättas. Miljöbedömningen utgör själva processen, som löper parallellt med planarbetet, med syfte att ge inspel kring möjliga anpassningar av planen, införande av planbestämmelser eller andra åtgärder som behövs för att minimera miljöpåverkan.

Syfte

Enligt 6 kapitel 1 § miljöbalken (MB) är det övergripande syftet med en miljöbedömning att integrera miljöaspekter i planering och beslutsfattande så att en hållbar utveckling främjas.

Detta dokument syftar till att, i inledning av planprocessen, bedöma och dokumentera planens potentiella miljöpåverkan. Om undersökningen kommer fram till att planens genomförande kan antas medföra en betydande miljöpåverkan innebär det att planen ska miljöbedömas och en MKB ska upprättas. Undersökningen utgör också underlag för avgränsning av miljöaspekter i MKB:n, i det fall beslut om betydande miljöpåverkan tas.

Undersökningen används också för att avgränsa vilka typer av miljöpåverkan som behöver beskrivas och hanteras vidare, även om planens genomförande inte bedöms innebära betydande miljöpåverkan.

¹ Undantaget gäller om detaljplanen endast är till för att tillgodose totalförsvarets eller räddningstjänstens behov.

Bedömning av betydande miljöpåverkan

I miljöbedömningsförordningen § 5 anges vilka omständigheter som kommunen ska utgå från vid undersökningen av om en detaljplan kan antas medföra betydande miljöpåverkan på miljön, hälsan, hushållning med mark, vatten och andra resurser. Var gränsen för betydande miljöpåverkan går är inte närmare preciserat. Kommunen måste göra en bedömning i varje enskilt fall.

Nedan ges några exempel på förutsättningar som kan bidra till betydande miljöpåverkan:

- Risk för negativ påverkan på riksintressen (Natura 2000/Riksintresse för naturvård, kulturmiljövård eller friluftsliv med mera)
- Risk för negativ påverkan på skyddade arter
- Risk för stor negativ påverkan på grundvatten
- Förorenad mark i kombination med risk för översvämning

Viktigt att poängtera är dock att det är den totala sammanvägningen av miljöpåverkan som ligger till grund för beslut om betydande miljöpåverkan. Även om ingen stor påverkan inom någon av ovanstående punkter skulle identifieras, kan en liten påverkan inom många aspekter ge en sammantaget stor påverkan, och därför resultera i betydande miljöpåverkan och behov av MKB.

Om förslaget till detaljplan innebär att planområdet får tas i anspråk för att anlägga större och särskilt komplexa projekt, kallas de för MKB-projekt, se plan- och bygglagen 4 kapitlet 34 §. Ett MKB-projekt är ett projekt som enligt plan- och bygglagen och miljöbalken ska miljöbedömas i en detaljplaneprocess där aspekterna i miljöbedömningsförordningen § 10-13 belyses. Exempel på MKB-projekt är till exempel ett industriområde, ett köpcentrum, en parkeringsanläggning eller spårväg. För fler exempel, se Boverkets webbsida.

Stadsbyggnadsförvaltningen bedömer inte att de mer omfattande kriterierna som listas i 10 § MBF behöver beaktas då planområdet inte kommer tas i anspråk för åtgärder som listas i PBL 4 kap 34 § andra stycket. Stadsbyggnadsförvaltningen anser inte att förslaget till detaljplan är ett så kallat ”annat stadsbyggnadsprojekt”.

Undersökningens tre delar

Enligt 6 kapitlet 6 § miljöbalken innebär undersökningen att kommunen identifierar omständigheter som talar för och emot en betydande miljöpåverkan i början av planprocessen. Denna del av undersökningen görs i detta dokument.

Därefter, i undersökningens andra del, samråder kommunen i frågan om betydande miljöpåverkan med de kommuner, länsstyrelser och andra myndigheter som på grund av sitt särskilda miljöansvar kan antas bli berörda av planen eller programmet.

Enligt 6 kapitlet 7 § miljöbalken ska kommunen, när undersökningen är genomförd, i ett särskilt beslut avgöra om genomförandet av planen, programmet eller ändringen kan antas medföra betydande miljöpåverkan. Beslutet, som utgör undersökningens tredje del, ska redovisa de omständigheter som talar för eller emot betydande miljöpåverkan i miljöbalkens mening.

Beslutet ska göras tillgängligt för allmänheten. Enligt 6 kapitlet 8 § miljöbalken får beslutet om huruvida genomförandet av planen, programmet eller ändringen kan

antas medföra en betydande miljöpåverkan inte överklagas. Däremot kan kommunen i ett senare skede göra en annan bedömning.

Planuppdraget

Detaljplanen tas fram för att möjliggöra en likriktarstation för elförsörjning av den första delen av den spårväg som planeras mellan Uppsala centralstation och den nya järnvägsstationen Uppsala södra. Inom planområdet möjliggörs det även en komplementbyggnad inom användningen TORG.

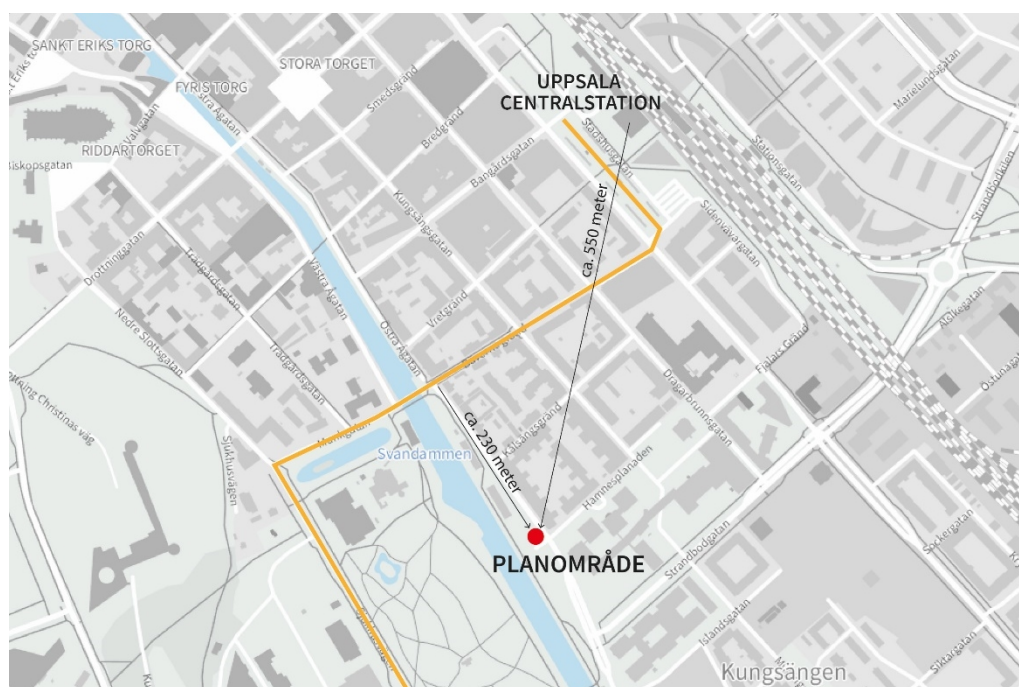

Bild 1. Karta som visar planområdets läge i förhållande till Uppsala centralstation och den planerade spårvägssträckningen. Planområdet är markerat med en röd prick och spårvägens sträckning med en orange linje.

Bild 2. Flygfoto där fastigheterna i området är markerade med vita linjer. Planområdets ungefärliga läge är markerat med en röd linje.

Planförslaget innebär en förändrad markanvändning då:

- Mark som är planlagd för hamnverksamhet planeras bebyggas med en likriktarstation och en komplementbyggnad som kan rymma publika funktioner.

Planförslaget innebär en ökad exploateringsgrad: Ja

Är föreslagen markanvändning förenlig med gällande översiktsplan:²: Ja

Planförslaget ingår i planprogram, fördjupad översiktsplan eller liknande, där miljöbedömning och miljökonsekvensbeskrivning redan genomförts: Nej

² Detta är kopplat till Miljöbalkens kapitel 3: ”Grundläggande bestämmelser för hushållning med mark- och vattenområden, 1 § Mark- och vattenområden ska användas för det eller de ändamål för vilka områdena är mest lämpade med hänsyn till beskaffenhet och läge samt föreliggande behov. Företräde ska ges sådan användning som medför en från allmän synpunkt god hushållning”.

Bedömning av betydande miljöpåverkan enligt Miljöbedömningsförordningen

Nedan redovisas kommunens bedömning av betydande miljöpåverkan genom en beskrivning av planen och platsen, samt bedömning av påverkan. Utgångspunkten är bedömningskriterierna i 5 § miljöbedömningsförordningen 2017:966. Bedömningarna är preliminära och ny kunskap som tillförs planarbetet kan innebära att de behöver omvärderas.

Planen

Miljöbedömningsförordningen 5§ 1, a-d

I vilken utsträckning detaljplanen:	Kommentar
a) anger förutsättningar för verksamheter eller åtgärder när det gäller lokalisering, typ av verksamhet, storlek eller driftförhållanden eller genom att fördela resurser	I liten grad
b) har betydelse för de miljöeffekter som genomförandet av andra planer eller program medför	Nej
c) har betydelse för att främja en hållbar utveckling eller för integreringen av miljöaspekter i övrigt, eller	Ja, likriktarstationen ska strömförsörja en del av spårvägen om kommer bidra till ett mer hållbart resande.
d) har betydelse för möjligheterna att följa miljölagstiftningen	Nej

Slutsats gällande förändringar i samband med planen:

Detaljplanen möjliggör för en begränsad bebyggelse på mark som redan är tagen i anspråk av markparkering.

Platsen

Miljöbedömningsförordningen 5§ 2, 8, 9.

2: Miljöproblem som är relevanta för planen, programmet eller ändringen

8: Det påverkade områdets betydelse och sårbarhet på grund av intensiv markanvändning, överskridna miljökvalitetsnormer, dess kulturvärden eller andra utmärkande egenskaper i naturen.

9: Påverkan på områden eller natur som har erkänd skyddsstatus nationellt, inom Europeiska unionen eller internationellt.

Fråga	Ja/Nej/Eventuellt ³	Kommentar
<p>Berörs platsen av ställningstaganden kring mark- och vattenanvändning i ÖP 2016 angående: Dagvattenstråk Grönt stråk Viktigt grundvattenavsnitt Stort naturområde Grönområde Vattenförekomster vattendrag Vattenförekomster (sjöar, vattendrag)?</p>	Ja	<p>Planområdet ligger i årummet som i översiktsplanen är utpekad som ett viktigt rekreativstråk. Hamnesplanaden, som möter Hamnplan i höjd med planområdet, ska utvecklas till park.</p>
<p>Berörs platsen av särskilda mark- och vattenområden av riksintressen enligt miljöbalkens kap 3 och 4?</p>	Ja	<p>Planområdet ligger inom riksintesset för kulturmiljövården, Uppsala stad (C40 A).</p>
<p>Berörs platsen av näringar av nationell betydelse såsom jordbruksmark och skogsmark för produktionsskog?</p>	Nej	
<p>Berörs platsen av skyddade områden enligt miljöbalkens kap 7 och 8?</p>	Ja	<p>Planområdet ligger intill Fyrisån inom ett område där strandskyddet är upphävt enligt gällande detaljplan. När det planläggs på nytt kommer strandskyddet att återinträda.</p> <p>Det ligger även inom ett vattenskyddsområdes yttre zon. Längs Östra Ågatan, strax öster om planområde, finns en allé. Den ligger dock högre upp och träden kommer inte påverkas av de byggnader som detaljplanen möjliggör.</p>

³ Välj alternativet eventuellt ifall ytterligare utredning krävs för att besvara frågan

Fråga	Ja/Nej/Eventuellt ³	Kommentar
Finns högt klassade naturvärdesobjekt i naturvärdesinventering (klass 1 och 2) inom eller i närheten av planområdet?	Nej	
Finns skyddade arter registrerade i Artportalen inom eller i närheten av planområdet?	Nej	
Berörs platsen av Uppsala kommuns känslighetsklassade områden för grundvatten ?	Ja	Planområdet ligger inom en zon som har låg känslighet för grundvattenpåverkan (<i>Risikanalyt av Uppsala- och Vattholmaåsarnas tillrinningsområde ur grundvattensynpunkt, 2023</i>).
Finns byggnad eller anläggning som är skyddad som byggnadsminne eller finns fornlämning enligt kulturmiljölagen (1988:950) inom området?	Ja	Planområdet ligger inom centrala Uppsala som klassas som stadslager.
Finns risker på platsen som behöver särskild hänsyn? Behövs särskilda utredningar, undersökningar skyddsavstånd med mera?	Ja	Enligt MSB:s översiktliga stabilitetskartering ligger planområdet ligger inom stabilitetzon 1 (Lera >1:10). MSB:s översvämningskartering för Fyrisån visar att planområdet varken kommer att påverkas av ett 100-, 200- eller 1000-årsflöde. Däremot kommer det påverkas av ett beräknat högsta flöde.

Slutsats gällande skyddsvärden, känslighet, regleringar och risker som tillhör platsen:

Detaljplanen ligger inom ett område med låg känslighet för påverkan på grundvattnet. Även om det ligger nära Fyrisån finns ingen översvämningsrisk vid vare sig ett 100-, 200- eller 1000-årsflöde. Däremot kan det komma att påverkas av ett högsta beräknat flöde, liksom större delen av de centrala delarna av Uppsala.

Området ligger inom riksintresset för kulturmiljövården och utmed årummet som är ett viktigt rekreativstråk i Uppsala. Det är därför viktigt att byggnaderna ges en omsorgsfull gestaltning som passar in i miljön.

Påverkan

Miljöbedömningsförordningen 5§ 3, 6.

3: de sannolika miljöeffekternas och det påverkade områdets utmärkande egenskaper

6: miljöeffekternas omfattning

Påverkan på miljön och människors hälsa vid genomförande av planen;

Miljöeffekt	Positiv eller ingen påverkan	Risk för viss negativ påverkan	Risk för stor negativ påverkan
Finns risk för påverkan på naturvärden , gröna värden / kilar, biologisk mångfald, växt- och djurliv?	Nej, planområdet tar ingen naturmark i anspråk.		
Finns risk för påverkan på rekreation och friluftsliv ?		Kanske, planområdet ligger längs åstråket som är ett viktigt rekreativstråk i Uppsala. Däremot möjliggör detaljplanen en komplementbyggnad inom användningen TORG, vilket kan tillföra värden till rekreativstråket.	
Finns risk för påverkan på kulturmiljövärden ?		Kanske, planområdet ligger inom riksintresse på kulturmiljövården, Uppsala stad (C40 A), och i närheten av Tullhuset som ritats av den tidigare stadsarkitekten Gunnar Leche. Området ligger inom stadslager. Ingrepp som innebär någon form av markarbete behöver tillstånd från länsstyrelsen. I samband med det kan det bli aktuellt med en arkeologisk insats.	

Miljöeffekt	Positiv eller ingen påverkan	Risk för viss negativ påverkan	Risk för stor negativ påverkan
Finns risk för påverkan på landskapsbild / stadsbild ?		Kanske, planområdet ligger centralt i Uppsala och utmed Fyrisån. Årummet är ett viktigt stadsrum i Uppsala och det finns planer på att Hamnplan ska få en mer torgliknande karaktär.	
Finns risk för påverkan på grundvatten – att miljö kvalitetsnormer inte kan följas eller att riktvärden överskrids?	Planområdet ligger inom låg känslighet (<i>Risikanalyt av Uppsala- och Vattholmaåsarnas tillrinningsområde ur grundvattensynpunkt, 2023</i>).		
Finns risk för påverkan på ytvatten - att miljö kvalitetsnormer inte kan följas, eller att riktvärden överskrids?	Nej, detaljplanen medför förutsättningar till förbättring av föroreningsbelastning med mera.		
Finns risk för människors hälsa eller miljö kopplat till risk och säkerhetsaspekter gällande översvämning och skyfall ?		Kanske, planområdet kommer påverkas vid Fyrisåns beräknade högsta flöde då vattennivåerna kan bli 20–30 centimeter på platsen.	
Finns risk för människors hälsa eller miljö kopplat till risk och säkerhetsaspekter gällande instabilitet, sättningar, erosion, ras och skred		Kanske, de geotekniska förutsättningarna på platsen behöver undersökas.	
Finns risk för människors hälsa eller miljö kopplat till risk och säkerhetsaspekter gällande förorenad mark ?		Kanske, då ett flertal MIFO-objekt är lokaliserade i närheten av planområdet, bland annat inom fastigheten Kungsängen 11:10.	

Miljöeffekt	Positiv eller ingen påverkan	Risk för viss negativ påverkan	Risk för stor negativ påverkan
Finns risk för människors hälsa eller miljön kopplat till risk och säkerhetsaspekter gällande utsläpp ?	Nej		
Finns risk för människors hälsa eller miljön kopplat till risk och säkerhetsaspekter gällande explosion ?	Nej		
Finns risk för människors hälsa eller miljön kopplat till risk och säkerhetsaspekter gällande strålning till exempel elektromagnetiska fält från järnväg, elnätsstationer, kraftledning?		Kanske, planområdet möjliggör en likriktarstation som genererar elektromagnetiska fält. Behovet av skärmande åtgärder behöver utredas under planarbetet då det förekommer bostäder 12–13 meter från planområdet.	
Finns risk för påverkan på människors hälsa till följd av buller från väg, järnväg, verksamheter, flygtrafik med mera? (Miljö kvalitetsnormer buller)	Nej		
Finns risk för påverkan på människors hälsa till följd av vibrationer från tung trafik, järnväg med mera?	Nej		
Finns risk för påverkan på människors hälsa till följd av försämrad luftkvalitet ? (Miljö kvalitetsnormer luft)	Nej		

Miljöeffekt	Positiv eller ingen påverkan	Risk för viss negativ påverkan	Risk för stor negativ påverkan
Finns risk för påverkan på människors hälsa till följd av djurhållning på grund av risk för allergener (närhet till stall, beteshagar med mera)?	Nej		
Finns risk för påverkan på människors hälsa till följd av ljusförorening från belysningsmaster vid verksamheter eller evenemangsplatser med mera.	Nej		
Finns risk för påverkan på människors hälsa till följd av lukt från avloppsreningsverk, pumpstation med mera.	Nej		
Finns risk för klimatpåverkan på grund av ökade utsläpp av växthusgaser, kopplat till förändrad markanvändning?	Nej, detaljplanen möjliggör en likriktarstation som ska strömförsörja den planerade spårvägen, som kommer att bidra till hållbart resande.		

Slutsats gällande påverkan på miljön och människors hälsa:

Förutsatt att de byggnader som möjliggörs anpassar sig efter de kulturmiljövärden som finns i området, samt till det publika rum för rekreation som årummet utgör, så kommer påverkan på kulturmiljön vara begänsad.

Sammanvägning av påverkan

Miljöbedömningsförordningen 5§ 4, 5.

4: I vilken utsträckning det går att avhjälpa de sannolika miljöeffekterna

5: Miljöeffekternas gränsöverskridande egenskaper

Fråga	Ja/Nej/Eventuellt	Kommentar
Är det sannolikt att negativa miljöeffekter uppkommer på miljö, klimat, hälsa eller hushållning med mark, vatten eller andra naturresurser?	Nej	
Är miljöeffekterna bestående, det vill säga icke reversibla?	Nej	
Kan ett genomförande av planen medföra att förebyggande åtgärder eller kompensationsåtgärder behöver vidtas?	Nej	
Kan ett genomförande av planen som helhet, tillsammans med förväntad utveckling i omgivningen ⁴ , ge upphov till kumulativa negativa effekter ⁵ på miljön, hälsan eller hushållningen med mark, vatten och andra naturresurser?		Ja, detaljplanen ensam innebär visserligen ingen större miljöpåverkan. Däremot ska likrikatarstationen försörja en del av den spårväg som planeras i Uppsala. Sträckan som den kommer försörja sträcker sig mellan Uppsala centralstation och Sjukhusvägen. Längs den sträckan kommer bland annat kulturmiljövärden samt naturmiljövärden, främst i form av alléer, att påverkas. Som en del av spårvägssystemet i sin helhet kommer detaljplanen därför ge upphov till kumulativa effekter i Uppsala.

Slutsats gällande sammanvägd påverkan:

Den bebyggelse som detaljplanen möjliggör kommer ha en väldigt begränsad påverkan på natur- och kulturmiljövärden, yt- och dagvatten, samt människors hälsa och säkerhet. Likrikatarstationen kommer dock vara en del av spårvägssystemet som kommer påverka ett större område. Konsekvenserna för spårvägssystemet hanteras inom ramarna för de detaljplaner som möjliggör en kapacitetsstark kollektivtrafik.

⁴ Som styrs av andra planer och program

⁵ Kumulativ negativ effekt = flera mindre effekter som kan ge stora negativa effekter utan att de var för sig behöver innebära betydande miljöpåverkan

Samlad bedömning

Stadsbyggnadsförvaltningen bedömer att ett genomförande av *Detaljplan för del av Hamnplan* inte kan antas medföra risk för betydande miljöpåverkan. Därmed behöver en strategisk miljöbedömning och miljökonsekvensbeskrivning enligt miljöbalken 6 kapitlet inte genomföras.

Stadsbyggnadsförvaltningen